

עג:

חכ"י גרס' **לדידי** חזי **אי אוריאל** **בר ראימא** דהוי **בי הר תבור**. פירש עופר של ראש הצב ומתרגמין עופר האילים אוריאל **דליילא** וכן בסוף זנבים (דף קיז: ושם ד"ה אוריאל) דלמנר הסם צלמלא לר' יומנן דלמנר לא ירד מנבל לא"י היינו דקס רימא הסם אללא לר"ל

רימא היכא קס א"ר ינאי גוראזא

הכניסו למיצה ופרין והלמנר רבא צר חנה לדידי חזי לי אוריאל דצר לרימא דהוי כי סר מצור ואי גרסי' אוריאל דימא היינו דג שזים א"כ מאי קשיא ליה הלמנרין צפ' קמא דקדושין (דף יג.) לא נגזרה על דגים שזים. ר"ת ור"י: **ואפיק** **בופתא**. היינו רעי כדלמנר צחלקן (מסנהדרין דף נח:)

צמחו כל כך: והגדוהו. שהיה מגלה סודם: אוריאל רמא. האם שלא היה לו אלא יום אחד שגילי: רמא כופתא. כלומר עשה רעי מרוב אהור רעי. סיכר את הירידן שלא היו המים יכולין לרדן עד שהיה נשטף: אקרוקא. צפרני: כאקרוק דהגרוניא. כאותו כרך שרש אגרוניא: פושקנצא. עורב נקבה וכלכיה לתנינא ואח"כ עלה לה ותיב על אילנות: אם כל הני אי לאו דהוייתה לאהור חובל לא הימנן. שיהיה סובל שום עול בכולם כל כך.

שכנסו לו אותו שרץ קטן שנקרא אלה טינא מבוהיו והשליכו חים לגורא כלומר השפת חים לפי שאין חיה חיה שום מיאוס בחייו סובל מיהי שותן מחייו ומקדמיה ליה הספינה לפי שיהיה חולמ'. הימנן שיהיה סובל חול חים מקובצת על גביי וקדמיה ששבי והגדילו עשבים על החול: בין שיצא לישצא בין כי נספיקו של דג הלכה הספינה ג' ימים וג' לילות והדג היה עולה כנגד שפת הים ואינו יורד עם הספת: ומקדמיה ליה הספינה לפי שיהיה חולמ'. מבוהיות יותר מן החוק: גילנא דימא. דג של ים שדך שמו: חצינא. גרור: וזו שדי עמדי. שהיה ראשו מגיע למים: דשמי' גרפייהו משמנייהו. שהיו נופלות הננות שלהן מן השמים: דליא ליה גפא. רמו לו זהו חלקן לכירה הגדולה: עתידין ישראל ליתן עליהן את הדין. לפי שמרוב עונותם מכבדין קץ המשיח ומצערין להני אוחזין לפי שמרוב שטנותם יש להם צער בעלי חיים: ומרר ליה. והיה בקי כל כך שהיה אומר האי אורחא וכו': אפכית לי האי ארעא להאי ארעא לנסותו אם היה בקי כל כך: דרמו כמאן דמיבסמי. שהיו שוכבין כעין ישנים: המבושמים מרוב בשמים.

אפרי גישרי **דרונג**. שם אותו הנהר. והיו רחוקין זה מזה והיה (ח) מדלג מפרדה זו לפרדה זו: **פרסי כסא דחמרא**. שניהם מלאים יין והיה מוריק מרויחו צימד זה צמחן זה צדי דקמששור ואינו נשפך אפי' טפה אחת ואע"פ שהיה אותו יום רוח סערה שהיו עולין יורדי הים צלניות עד לשמים ויורדין

אתרי גישרי דרונגנ ושואר מהאי להאי ומהאי להאי ונקיט תרי (ט) מזוני דחמרא בידיה ומוריק מהאי להאי ומהאי להאי ולא נטפא גיטופתא לארעא ואותו היום י'עלו שמים ירדו תהומות הוה עד דשמעו בי מלכותא וקטלוהו אמר (ט) רבה לדידי חזי לי אוריאל בר יומיה דהוה כהר תבור והר תבור כמה הוי ארבע פרסי ומשאכא דצואריה תלתא פרסי ובי מרבעתא דרישיה פרסא ופלגא רמא (ט) כופתא וסבר ליה לירדנא ואמר רבה בר בר חנה לדידי חזיא לי ההיא אקרוקתא דהויא כי אקרא דהגרוניא ואקרא דהגרוניא כמה

הויא שתין בתי אתא תנינא בלעה אתא פושקנצא ובלעה לתנינא וסליק יתיב באילנא תא חזי כמה נפיש חיליה דאילנא אמר רב פפא בר שמואל אי לא הויא התם לא הימני ואמר רבה בר בר חנה זימנא חדא הוה קא אולינן בספינתא וחזינן ההוא כוורא (ט) דיתבא ליה אכלא טינא באוסי' (ט) ואדחוהו מיא ושדויהו לגורא וחרוב מיניה שתין מחזוי ואכול מיניה ומלחו מיניה שתינ מחזוי ומלאו מחד לגלגלא דעיניה תלת מאה גרבי משחא וכי הדרן (ט) לבתר תריסר ירחי שתא חזינן דהוה קא מנסרי (ט) מגרמי ממללאת ויתבי למבגיניהו הנך מחזוי ואמר רבה בר בר חנה זימנא חדא הוה קא אולינן בספינתא וחזינן ההוא כוורא דיתבא ליה חלתא אנביה וקדח אגמא עלייה סברינן יבשתא היא וסלקינן ואפינן ובשלינן אנביה וכד חם גביה אתהפך ואי לאו דהוה מקרבא ספינתא הוה מבעינן ואמר רבה בר בר חנה זימנא חדא הוה אולינן בספינתא וסגאי ספינתא בין שיצא לשיצא דכוורא תלתא יומי ותלתא לילותא איהו בוקיפא ואנן בשיפולא וכי תימא לא מסגיא ספינתא טובא כי אתא רב דימי אמר כמיהם קומקומא דמיא מסגיא פרסי ושאדי פרשא גירא וקדמיה ליה ואמר רב אשי ההוא גילדנא דימא הואי דאית ליה תרי שייצי ואמר רבה בר בר חנה זימנא חדא הוה אולינן בספינתא וחזינן ההוא ציפרא דקאים עד קרצוליה במיא ורישיה ברקיע ואמרינן ליכא מיא ובעינן לחות לאקורי נפשין ונפק בת קלא ואמר לן לא תיחותי הכא דנפלת ליה חציצא(ט) לבר נגרא הא שב שני ולא קא מטיא אארעא ולאו משום דנפשי מיא אלא משום דרדפי מיא אמר רב אשי ההוא זיז שדי הוא דכתבי² וזיז שדי עמדי ואמר רבה בר בר חנה זימנא חדא הוה קא אולינן במדברא וחזינן הנהו אווזי דשמשי גרפייהו משמנייהו וקא נגדי נחלי דמשחא מתותייהו אמינא להו אית (ט) לן בגוייכו חלקא לעלמא דאית חדא דלי (ט) גרפא וחדא דלי אטמא כי אתאי לקמיה דרבי אלעזר אמר לי עתידין ישראל ליתן עליהן את הדין (סימן כעפרא דתכילתא טרקתיה עקרבא לסלתיה) ואמר רבה בר בר חנה זימנא חדא הוה קא אולינן במדברא ואיתלוי בהרן ההוא טייעא דהוה שקיל עפרא ומורה ליה ואמר הא אורחא לדוכתא פלן והא אורחא לדוכתא פלן אמר' ליה כמה מרחקינן ממיא ואמר לן הבו לי עפרא יהיבנן ליה ואמר לן (ט) תמני פרסי תנינן ויהיבנן ליה אמר לן דמרחקינן תלתא פרסי אפכית ליה ולא יכילית ליה (ט) אמר לי תא אחוי לך מתי מדבר אזלי חזיתניהו ודמו כמאן דמיבסמי וגנו

אפרי גישרי **דרונג**. שם אותו הנהר. והיו רחוקין זה מזה והיה (ח) מדלג מפרדה זו לפרדה זו: **פרסי כסא דחמרא**. שניהם מלאים יין והיה מוריק מרויחו צימד זה צמחן זה צדי דקמששור ואינו נשפך אפי' טפה אחת ואע"פ שהיה אותו יום רוח סערה שהיו עולין יורדי הים צלניות עד לשמים ויורדין עד תהומות מכח הרוח ואף על פי כן לא נפלה טפה לארץ: **יעלו שמים וגו'**. פסוק הוא צני יורדי הים בספר תהלים: ה"ג **שמעין צי מלכא וקטלוהו**. צי מלכא דשידי שאין דרכו של שד להראות(ט) לצני אלס והגרוהו מפני שהיה מגלה סודם. ואית דלמנר צי מלכא קיסר שהיה ירא שלא יעול המלכות ממנו שהיה אותו שד מאדס הצא על השירה והיה דר צין האנשים: **אוריאל צר יומא**. רלס צן יום אחד דלמות היום נולד: **כי הר סבור**. כן היה גדול: **צי מרבעתא דרישיה**.

מקוס הנחת ראשו כששוכב על הקרקע: **רמא כופתא**. הטיל ריעי וסכר הרעי לירדנא לפי שעה עד שמסמסוהו המים מעט מעט: **אקרוקא**. חסרעד: **כאקרא** **דהגרוניא**. גדול היה כאותו כרך: **ואקרא דהגרוניא כמה סוס שישין** **בסי**. הגמרא קאמר ליה: **אפא פנינא**. רבה קאמר ליה: **פושקנצא**. עורב נקבה: **כאילנא**. על ענף אחד כדך העופות: לא הימני. לא האמנני: **כוורא**. דג. **אכלא טינא**. שרץ קטן: **כאופייה**. צמחייו של דג נכנס השרץ. ונראה לי דהיינו כליצית כדלמרי' בעלמא (שבת עז: ע"ש) שלשה(ט) אימות הן (ט) חלש על הגבור אימת כליצית על ליומן: (ט) **ואדחיוהו מיא**. הדחיוהו המים והשליכוהו(ט) כדך ים שאינו סובל דבר ממי: **הכרצו מניה שישין מחזוי**. שהשליכו (ט) על ששים כרכים ושיצון כולן שהיה גדול כל כך: **ואכלו מיניה שישין מחזוי**. צעדונו לח: **ומלחו מיניה שישין מחזוי**. אחרים שהיו רחוקים משם ומלחו ממנו ונשארוהו למקומן: **מחד גגנלא דעיניה**. מגלגל עינו לקחו שמן תלת מאה גרבי: **לשנא אחרס** **הוו מנסרי**. לצנות מעצמות הדג אותן מחזוי שהפיל: **חלסא אגביה**. שהיה חול (ט) נקצן על גבו: **וקדחו**. עשצים על החול: **וסצרינן יבשא**. איי הים היא: **שיאל**. סנפיר: **צין שיאל לשיאל**. (ט) סנפירין צנב הדג אחת לצד הראש ואחת לצד הזנב: איזו צוקיפא. שהיה הולך כנגד הרוח ואנן אזלינן בשיפולא כמו שהרוח הולך

דמיס של ים אינן נוצעין אללא ע"י רוח הולכין צנן: **כמיהם קומקומא דמיא**. כשיעור שמחממים קומקומוס של מים חמין: **ושדי פרשא גירא**. כשהיה שום אלס יורה צחן וצקשת על שפת הים לארץ הוה חזינן דקדמיה לה ספינתא לגירא: גילדנא. שם דג קטן הוא. כלומר דג זה הוי מדגים קטנים שצים: **פרי שיאי**. אצל שאר דגים שצים אין להם אללא סנפיר אחת בצלמנע הגב: **וחזינן להסוא ליפרא כו'** גרסינן: **אמרינן ליכא מיא**. היינו סבורין שאינן עמוקים הוואיל ולא קאי במיא אללא עד קרצוליה: **חציאלא**. גרזן או מענדל: **לצר נגרא**. חרש עצים: **ולאו משום דעמיקי מיא**. מהלך שצע שנים לא הגיע החציאלא לקרקע אללא משום דרדיפי מיא מתוך חריפות הנהר לא היה נללל עדיין ולא מחמת העומק צלצד: **עמדי**. ראשו מגיע לרקיע: **דשמטי גרפייהו**. נופלות נוזא שלהן מרוב שומן: **דליא לי גרפא**. הגביהה לי הכף. רמז זה חלקן לעמיד לצב: **ליטן עליהס** **אס הדין**. שצחטאסם מתעכב משיח ויש להם לצב בעלי חיים לאותן אווזים מחמת שומנן: **טייעא**. כוחר ים שמעאל: **והפערין**. האי עפרא צהאי עפרא לנסותו אם היה בקי כל כך: **אמר לי**. ההוא טייעא תא ואחוי לך: הכי גרסי' **אולינן חזיתניהו ודמו כמאן דמיבסמי**

2020

(א) ונחמים קין: ע"ש ושם אילמא רבה בר בר חנה וכו'א פני"ד הלא(ט) (ג) ונחמים קין: אילמא כבא ופ"ש כנשי"א. (ג) וני מוס חולין סו: ד"ה קוקולא דיתבא ועיילא ליה טונא באופי' וכו'. (ד) צ"ל חלסא. רש"י, (ס) ויאל ואמר רבה בר בר חנה א"ל ההוא טייעא הא, (י) כס"א: להיכלא(ט), (י) ושם אילמא: ממשא(ח) (ח) ס"א ואחרת, (ט) כס"א טקף: ליבשה,

תורה אור השלב

1 יעלו שמנים קרדו ותהומות נפשם ברקיע תהלים קו כי קדעתך כל עוף הרים וזין שרץ עקודי: תהלים ג יא

הגהות הב"ח

(א) נב' ונקיט מרי כסי דחמרא: (ג) שם טינא חסורי' ומית ואחרת: (ג) שם ובי דקין ואתאן לגמר תמיסר וכו': (ד) שם מנסרי כשורי מנגרני ויתבי כלי"ל ויתבת מטללנא מתק: (פ) שם אית לי בניוייט וכו': (י) שם דלי לי דנפא וחדל דלי לי אטמא: (י) שם ואמר לן מרחקינן ממני פסי: (ח) רש"ש" ד"ה איתרי וכו' והוה השדר מדלג: (ט) ד"ה כאופייה וכו' אימות הן אימת חלס: (י) ד"ה חזי וכו' שהשליכו הים ענף: (ג) ד"ה חלסא וכו'. נקצן: י"ב ס"א בקור: (ג) ד"ה צין שיאל לשיאל שני סנפירין:

מבוסר רש"י

אוריאל. הוא רלס ונחמים קין: ע"י"ש. בת יומא. ציוס שטנר (שם), ומשאכא דצואריה. משך נוזליו (שם), ובי מרבעתא דרישיה. צי מוכן של ראשו (שם), וסבר ליה לירדנא. הטיל גלל צירן וסבר הידין וסמס הידין ממיו (שם, ע"י"ש).

המוכר את הספינה פרק חמישי בבא בתרא

עד:

שמוגיע פֿאַװ שײַ אױתן, ואינו מתערב בכל אותן מים כדמוכז בנראשית דעה דקאמר וכי מעשה נסים הוא אמר רבי יוחנן אל תתמה הדין ירדנא דעבר בני טבריא ולא מתערב: **ארבעה** נהרות הן ירדן ירמוך קירומיון ופינה, וא"ת דמן דמס' פרה (פ"מ מ"ו) דקירומיון

ופינה פסולין למי מטאת מפני שהן מי צאים ומימי לא צפ"ק דקנהדרין (דף ה:) וכיון דקרי להו מי צאים משמע שאינן נוצעין והכא משמע שנוצעין דקרי להו נהרות וי"ל נהרות נדופין מחמת שמתערבין באגמים ואין מיותן מיות גמור ור"מ מפרש דפסלינן משום דאין כלן מים מיס אל כלי דעפר וטעי מעורב דהן מחמת שהן מי צאים ומפסקין צין מים לכלי א': פליגי

בלעא לספינתא הדר אתא ציפרא פסקיה לרישיה שקלוה להחיא אבן טבא שרדיה לספינתא הוה הני ציפרי מליחי בהדן אותבינהו עלייהו שקלוה ופרחו להו בהרה ת"ר מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע שהיו באין בספינה והיה ר"א ישן ור' יהושע געור נודעו ע' ר' יהושע ונגער ר"א א"ל מה זה יהושע מפני מה נודעועת א"ל מהאור גדול ראיתי בים אמר לו שמה ענינו של לוימן ראית דכתיב יעיניו בעפעפי שחר אמר רב אישי אמר לי הונא בר נתן זימנא חדא הוה קא אזלינן במדברא והואי א' אטמא דבשרא בהדן פתחנא ונקרינא ואנחנא אעשבי אדמייתנין ציבי חלם אטמא וטוינן כי הדרן לבתר תריסר ירחי שתא חזינהו גומרי דהוו קא מלחשי כי אתאי לקמיה דאמימר אמר לי ההוא עישבא סמטרי הוה הנהו גומרי דריחמא הוו זיבירא אלהים את התנינים הגדולים הכא תרנימו ארזילי דימא ר' יוחנן אמר זה לוימן נחש בריח ולוימן נחש עקלתון שנאמר ביום ההוא יפקוד ה' בחרבו הקשה וגו': (סימן כל שעה ירדן): אמר רב יהודה אמר רב כל מה שברא הקב"ה בעולמו זכר ונקבה בראם אף לוימן נחש בריח ולוימן נחש עקלתון זכר ונקבה בראם ואלמלי נוקקין זה לזה מחריבין כל העולם כולו מה עשה הקב"ה סירם את הזכר והרג הנקבה ומלחה לצדיקים לעתיד לבא שנאמר ויהרג את התנין אשר בים ואף בבהמות בהררי אלף זכר ונקבה בראם ואלמלי נוקקין זה לזה מחריבין כל העולם כולו מה עשה הקב"ה סירם הזכר וצינן הנקבה ושמרה לצדיקים לעתיד לבא שנאמר הנה נא כחו במתניו זה זכר ואונו בשרירי בטנו זו נקבה התם נמי ליסרסיה לזכר וליציגנה לנקבה דגים פריצי וליעביד איפבא איבעית אימא נקבה מליחא מעלי איבעית אימא כיון דכתיב לוימן זה יצרת לשחק בו בהדי נקבה לאו אורח ארעא הכא נמי לימלחה לנקבה כוורא מליחא מעלי בשרא מליחא לא מעלי ואמר רב יהודה אמר רב בשעה שביקש הקב"ה לבראות את העולם אמר לו לשר של ים פתח פיד ובלע כל מימות שבעולם אמר ר' יוחנן רבש"ע די שאעמוד בשלי מיד בעט בו והרגו שנאמר בבחו רגע הים ובתבונתו מוחי רהב אמר ר' יצחק ש"מ שרו של ים רהב שמו ואלמלא מים מכסין אותו אין כל בריה יכולה לעמוד בריחו שנאמר לא ידעו ולא ישיחיתו בכל הר קדשי וגו' כמים לים מכסים אל תקרי לים מכסים אלא לשרה של ים מכסים ואמר רב יהודה אמר רב ירדן יוצא ממערת פמיים תניא נמי הכי ירדן יוצא ממערת פמיים ומהלך בימה של סיכבי ובימה של טבריא ומתגלגל ויורד לים הגדול ומתגלגל ויורד עד שמוגיע לפיו של לוימן לוימן שבתחב אל רגליו אל פיהו מתקיף לה רבא בר עולא האי בבהמות בהררי אלף כתיב אלא אמר רבא בר עולא אימתי בהמות בהררי אלף בטוחות בזמן שמוגיה ירדן בפיו של לוימן (סימן ימים גבריאל רעב) כי אתא רב דימי א"ר יוחנן מאי דכתיב כי הוא על ימים יסדה ועל נהרות יכוננה אלו שבעה ימים וארבעה נהרות שמקיפין את ארץ ישראל ואלו הן שבעה ימים ימה של טבריא וימה של סדום וימה של חילת וימה של חילתא וימה של סיכבי וים אספמיא וים הגדול ואלו הן ארבעה נהרות ירדן וירמוך וקירומיון ופינה כי אתא רב דימי א"ר יונתן עתיד גבריאל לעשות

זר אמוראי. אלס שידע לשוט צמים: **צעא** לשמטיה לאטמיה. צניקס לתמוך יריכו: **זרק** ליה חלא. חומך וברח מריחו: **למישרא** ציב. להאניע צו: וחזיונן סהיא אבן טבא. לתוך המים הנדרא ליה מנינא: ה"ג אסא סהוא סנינא רגש וקדעי למנבלע לספינתא אסא

פושקנלא עורב נקבה וקטעיה לרישיה **דסנינא** אספהיכו מיא וחוו דמא מרוב דס שהיה גדול הרבה הדד **צעי** לטבעיה לספינתא אסא סהוא **פושקנלא** וקטליה ואולי **זר** אמוראי **ושקליה** להסיא אבן טבנה וסלינה **להנשו** ציפרי. לנסות אס ימיז ומיו ופרחו להן: **צדהס**. צהדי סהיא אבן: **נודעו**. חדר מרדה: **פתחנא** ונקרינא. מינה חלב וגיד הנשה: **חלס**. שנתחברה יחד כמתחלה: **סמפרי**. עשב שמחבר כלאמריון כהמקבל (כ"מ דף קו): וצאלו טריפות (חולין דף נד). דעבד ליה סממרי ומיי: **דריסמא**. רומס שאין גחליו כביס מהרה: **ארזילי דימא**. ראמיס שזיס (ו) א' (ו) ורצינו מננאל פירש (לוימן): **נחש צהית**. הוא לוימן זכר וחוקר הוא כצהית: **עקלתון**. לוימן נקבה שמקיף את כל העולם: **זכר ונקבה צראס**. כדכתיב (ישעיה כו) נחש צהית ונחש עקלתון: **מחריבין אס כל העולם**. סהיו לכן ולדות סהיה גדולים שמחריבין את העולם: **סירם אס סוכר**. שלא זקק לשאר דגים. א"ג ללא ליהוי ליה לער תאוס: **שאמר** וסרג אס ספנין. סיפא דהאי קרא יפקוד ה' במרצו הקשה (וגו') [הוא] ומללא כתיב ויהרגו וכמיצ יפקוד קדריש הכי והכי משמע ליה קרא יפקוד ה' במרצו הקשה על לוימן נחש צהית לעמוד לבא כאשר עשה אל לוימן נחש עקלתון שהיה הרג את הסנין אשר ציס מששט ימיז כהצהית: **שכמוס כהררי אלף**. פסוק הוא כההליס כמזמור ללסוף [נ] כי לי כל ימיו יער כהמות כהררי אלף ע"ש שרועה אלף הריס בכל יום: **כחו כמחניו**. שלא הטיל זרע מימיו: **ואונו כשרירי בטנו**. שלא ילדה. ולעיל מיניה כתיב כחיוץ הנה נא כהמות אשר עשיתי עמך וגו': **ססס נמי**. גבי לוימן ללננה ללוימן נקבה ואמאי הרנה: **דגיס פריצי**. ולא מהניא דהו צינון: ה"ג ואצע"א כיון דכסיצ לוימן זה יצרם לשחק צו. ואמריון כמסכת ע"ז (דף ג:) א' שעה רביעיית יושב ומשחק עס לוימן: **הכא נמי לימלחה לנמהה נקבה**. ומה בצע להחיותה וללננה: **ובלע כל מימות**. כדי שמראה היבשה: **די שאצנע מים שלי**. דלהכי כתיב ו' הים איננו מלא שצולע אותם: **רגע היס**. לשון שצירה: **מפני ריחו**. שהוא מוסרח לפי שמת ולכן הים מסריח: אל סקרי לים מכסים. שהרי הים עלמו מים הוא: **אימתי כהמוס כהררי אלף כטוחות**. שלא ימותו כל שעה שיגית ירדן לפיו של לוימן דכל זמן שהוא מן טטוחין הן כמו כן: **כי הוא**: הקב"ה על ימים יסדה לארץ ישראל: קניניא

המוכר את הספינה פרק חמישי בבא בתרא

מסורת הש"ס

א' גני העירן נעקך מד ב' אמוראי ועמ"ש ספ"ד ר"ה כג. על הליון, א' גני העירן הנדראה מרעס גני ירושלמי על וישנו מחילה מן הדיון ורש"י בקדושין כב: מכז כד יהיה הנדלה מתקן טסין, א' נכסות נה. ע"ש, ד' סתהדרין: פירס פירח מ"י, א' רסיל מ"י, א' נלי שעות רביעייתו, א' אן קלמא א',

תורה אור השלם

1 עשיתיו תהל אור ועיזו בעפציה שחר:

אויב אא י ויברא אלוים את המנינם הגדלים זאת כל נפש תהיה תרימשא אשר שרצו המים למינהם ואת כל עוף כנף למינה וקרא אלוים כי טוב:

בראשית א כא ביום ההוא יפקד ה' ברוחו והקשה ויגדלוה ויתחזקו על לוימן נחש ברח ועל לוימן נחש עקלתון והרג את התנין אשר בים: שיהיו בו א כו כי לי כל חיותו יער בהמות בקדריי אלף.

תהלים ג ו הנה נא כחו ובחנותי ואני בשריירי בטנו. אויב מ טו פם אגיתו וליחבן לוימן זה יצרת לשחק בו:

תהלים קו ב בחו רגע וזה ובחנותי מחץ רחבו: אויב כו ב

8 לא ירע ולא ישיחיתו בכל הר קדשי כי מלאה דאדון דעה את יי פמיס לים מכסים: שיהיו בו א

9 הן יעקש גדר לא יפא יבטח בו: יצח ירדן אל אויב כו כג

10 כי דוא על ימים יסדה ועל נהרות יכוננה: תהלים כד ב

גליון הש"ס

נפרא דריביתו דר"ח בן דבא כו. עי כהנא"ש ס"ד דעיתין ס"י מו:

הנהגות הב"ח

א' גני' אלה מנינא רגש קא עני ימי': א' א' אסא פושקנלא פסקיה וסי סהר אסא קא עני למיובלע לספינתא סהר אסא הווא פושקנלא פסקיה לרישיה פושקנלא פסקיה חלסיה (שקלי וכו' לספינתא) חלסיה. וי"צ ס"א שקלת להחיה אבן טבא ופריח בהדיא נפלה הדיא אבן טבא בספינתא: א' שם וסולי ירך דכשרא סהנן כמתנא ועקרינא מינה ואנחינא אטעני אדמייתנין ציבי איאלס אטמא וטוינן כלי"ל וכן כהנא"ש: (ו) כהנא"ש ד"ה חלילי וסי עסיס סק"ד ואח"כ מה"ד ורבי יוחנן אמר זה לוימן נחש צהית:

מוסף תוספות

א. וכתיב מים חיים אל כלי (במדבר יט) מוס' סתהדרין ה':

^(א) [נבקה אית' תמשוך], ^(ב) [אבות סוף פ"ה], ^(ג) [ושי' פסחים יג, ד] סתהיך ק, ^(ד) [וני חוסי' מנילה קא], ^(ה) סתהיך ק, ^(ו) עיש בסימתת, ^(ז) שנה לך, ^(ח) [נלי ברבי], ^(ט) [נלי אמר ד"ה אקדש], ^(ע) כתיב טסוף: של יסאל.

תורה אור השלם

1 תמשך לוחן בחכה ובתבל משקיף לשונ: איוב מ כה

2 דוא ראשית ורבי אל תעשו יגש תרבו:

איוב מ טי
3 ירחתי בסיר מצולח ים יסחם פפרקתה:

איוב מ כג
4 אתריו יאיר נתיב יתשב תהום לשקרה:

איוב מ כד
5 יכרו עליו חברים יתעזו בין כנענים:
6 יבירה לתם פרה גדולה ויאכלו וישתו וישלשם וילכו אל אדניהם ולא יספו עוד נודדי אדם לבוא בארץ ישראל:

מלכים ב כ ג
7 היושבת כננים חברים מקשיבים לשקלך השמיעוני:

שיר השירים ג י

8 בגנן בידו מאוני מקרה לעשק אהב:
9 חושע יב ה
9 מי יעץ זאת על צד המעשרה אשר סתירה שרים כנעניה נבדרי ארץ:
10 ישיעיהו כג ח
10 התמלא בשבות עדו באצלל דגים ראש:

איוב מ לא
11 כי לית חן הם לראשך ואקדים לגרורתיה:

משלי א ט
12 תחשבה בן כפופד ותקשרנו לעזרותיה:

איוב מ כט
13 ותלכו גוים לאורך ישיעיהו כג ח

14 ושמתי בדבר שמשתך וישעריך לאבני אקדח וכל גבולך לאבני חפץ:
ישיעיהו יב י

15 אני יי אלהים אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים מידות לתם עבדים ואשבר מות עלכם ואולח אתכם קוממיות:

ויקרא כו י ג
16 אשר בנינו נבטעים מנדלים בעשירים בנותינו כוית מחפכות תבנית תהלים קמר יב

17 וקרא יי על כל מכון הר ציון ועל מקראה ענן יומם ועשן אש להבה וקרא:
כי על כל כבוד

הקדש:
ישיעיהו ד ה
18 ותתקח מודרך עליו למען ישמעו כל עדת בני ישראל:

במדבר כ ב
19 בעדן גן אלהים היית כל אבן יקרה מכתה אדם פטרה ויהלם תרשים שנים וישפח ספיר נפר וקרקת וקרב מלאכת תפיר תקביר כך ביום הקברא מונג:
יחזקאל כח י

הגהות הב"ח

^(א) [נב' תמלל בשובות וסי' לא זכה עשין לו צל עמלמ:]

לעזי רש"י

קריבנקל"א. אקדח [אבן יקרה].

קניגיא. צידת חיות בקשת ורומת. כל מיני צידה קרוי כן וכן נשתמט

חולין (דף ק:) וכי משה רבינו קניגי אל בליסטרי היה: **הסמשון נוי**.

וכי אתה יכול לעשות קניגיא עם לוימן, מכלל דעמידה [לקניגיא]:

העושו יגש חרבו. צבחהות כתיב צאיצו. וה"ה עם לוימן: מפני

ריחו. שמתוך שיש לו הכל וחמיות

הרבה יואל ריח קשה: נמרקה.

כצמנים כמו רוחק נמרקת (שמות ל)

מתוך שהכנים רלשו לגן עדן:

תלמים תלמים. שגראים חפירות

עמוקות ציס כתלמים של מחרישה:

אחריו. כששתה יאיר נתיב היס:

אינו חוזר לאיסנו. מרוב המיס

שחפורי סוכה. היינו מלמעלה גג

וארבע דפנות מארבע רוחות. אל

היינו סיכון בלא מחילות: **וסקשרנו**.

היינו דבר מועט שקושר לתלות

בלוארו כמין קמיע: **שמשופיך**.

חומותיך: **פליגי צה**. בלצנים של

חומות ירושלים ממנה יהיו אלו אנשים

שעמדים להיות: **כדון וכדון**. כדברי

זה וכדברי זה והיינו כדכוד משהם

ויספה תבנה. ואע"פ שמקרא זה

קדם לבני י' חייא טובא יש לומר

שכן נתנבא ישעיה שכדברי כל

המפרשים עמידה להצנות: ^(א) **וחוקק**

עשר. של רוחצ ברום עשרים. והיינו

אקדח לשון קודח שחוקק בזה ומשמע

נמי אכן סוכה שמאירה כלש קודחת

כמו קודחי אש (ישעיה ט): **אקדח**.

קרבונקל"א בלע"ז ובמרגוש יונתן

אבני גומרא: **כניעתא דלולולא**.

צינת עוף קטן שסמו תאיל: **קוממיות**

שמי קוממות. שני ממין דריש: **כשמי**

קומוס של אדם הראשון. שמיעטנו

עד ק' אמה במסכת חגיגה (דף יג,):

הסיל. של צית שני שהיה רוס מאה

אמה ולפי קוממין^א לריך שפטים גבוהים.

וקסיל לר' יוחנן דלמנר רוס עשרים:

לכווי דבי זיקא. לתלונות העשוין

לאורי והיינו שערך דקרא תלונות

החומה: **ענן יומם**. אחד ועשן ב'

ווגה ג' אש ד' להבה ה' כי על כל

כבוד ו' חופה ז'. ול"נ כי על כל כבוד

אינו מן החשדון אבל וסוכה תהיה

לכל יומם דקמין ליה לסיפיה דהאי

קרא הוה השביעי והאי על כל כבוד

כדמפרשי' בסמוך אחת: **שעיניו**

לרום. שלל להסנתו מנכסיו: **נכוה**.

חופתו של קטן מחופתו של חבירו

הגדול ממנו: **שנארום הדור**. שראו

משה ויהושע: **אוי לה לאופה נוסה**.

שזומן מועט נתמטע הכבוד כל כך

שהי יהושע היה נציא ומלך כמשה

ולא יכול להגיע לכבודו: **צעדן גן**

אלהים הייב. צמירס מלך לור

כתיב. וכי כסור אתה להיות כאלם

הראשון שהיה בגן עדן והיו לו כל

החפשות הללו אודם פטדה וגו' עד

זהב הרי עשר. אבל כל אבן יקרה לא

חשיב דכולל ואח"כ מפרש מאי כל

אבן יקרה דלמנר אודם פטדה וגו':

ווגה ג' א"ר **יוחנן וגרוע שצבולן** וזה

ינוי'. והב אקרא קא מהדר לפרושי

גרוע שצבולן וזה^א מכלל דמשופין יותר

מדאי: **כך נספכלמי**. כשצרכמי עולמי

שאתה עתיד למרוד ולעשות ענמן אלה

ובראתי באלם נקבים שמוציאין ריעי מוך

המוכר את הספינה פרק חמישי בבא בתרא עה.

פליגי בה תרי מלאכי ברקיע. ואליהו אמר להן כדלמנר פרק מי

שהוליאורו (פירושין דף מג.) לוא אליהו אמרינאו: **חד אמר**

ישפה וחד אמר שהם ואמר הקב"ה כדון וכדון. ר"ת ל"ג לה ולימ

דגרסי ומפרשי דקאי אכמוז דלעיל הנני מרצין כפוך אבנין ויסדמין

צספירים פירוש כדון וכדון היינו פוך

וספיר דלעיל יהיו שמשומין וכן מוכח

צפסיקמא דמפרש מאי כדכד רבי

אלא אמר כדון וכדון והתם לא איירי

לא מלאכי ולא אמוראי אלא ודאי

קאי אפוך וספיר דכתיב לעיל:

טפף

ומרתיה כל מימות שבמצולה שנאמר ³ ירתיח כסיר מצולה ואלמלא מכנים

ראשו לגן עדן אין כל בריה יכולה לעמוד בריחו שנאמר ³ ישים כמורקחה

ובשעה שצמא עושה תלמים בים שנאמר ⁴ יאחריו יאיר נתיב אמר רב

אחא בר יעקב אין תהום חוזר לאיתנו עד שבעים שנה שנאמר ⁴ יחשוב תהום

לשיבה ⁵ ואין שיבה פחותה משבעים אמר רבה א"ר יוחנן עתיד הקב"ה

לעשות סעודה לצדיקים מבשרו של לויתן שנאמר ⁵ יכרו עליו חברים ואין

כרה אלא סעודה שנאמר ⁶ ויכרה להם כרה גדולה ויאכלו וישתו ואין חברים

אלא תלמידי חכמים שנאמר ⁷ היושבת כננים חברים מקשיבים לקולך

השביעני והשאר מחלקין אותו ועושין בו סחורה בשוקי ירושלים שנאמר

⁵ יחצוהו בין כנענים ואין ⁶ כנענים אלא תגרים שנאמר ⁸ כנען בידו מאוני

מרמה לעשק אהב ואי בעית אימא מהכא ⁹ אשר סוחריה שרים כנעניה

נכבדי ארץ ואמר רבה א"ר יוחנן עתיד הקב"ה לעשות סוכה לצדיקים מעורו

של לויתן שנא' ¹⁰ התמלא ^(א) בסוכות עורו זכה עושין לו סוכה לא זכה עושין

לו ^(ב) צלצל שנאמר ¹⁰ ובצלצל דגים ראשו זכה עושין לו צלצל לא זכה עושין

לו ענק שנאמר ¹¹ וענקים לגרגרותיך זכה עושין לו ענק לא זכה עושין לו קמיע

שנאמר ¹² ותקשרנו לגערותיך והשאר פורסו הקב"ה על חומות ירושלים וזויו

זרחך: ¹⁴ ושמתי כדכד שמשותך א"ר שמואל בר נחמני פליגי תרי מלאכי

ברקיעא גבריאל ומיכאל ואמרי לה תרי אמוראי במערבא ומאן אינון יהודה

וחזקיה בני רבי חייא חד אמר שוהם וחד אמר ישפה אמר להו הקב"ה להוי

כדון וכדון ¹⁴ ושעריך לאבני אקדח כי הא ⁷ דיתיב רבי יוחנן וקא דריש עתיד

הקב"ה להביא אבנים טובות ומרגליות שהם שלשים על שלשים וחוקק בהן

עשר על עשרים ומעמידן בשערי ירושלים לגלג עליו אותה תלמיד השתא

כביעתא דציצלא לא משכחינן כולי האי משכחינן לימים הפליגה ספיתנו בים

חזא מלאכי השרת דיתבי וקא מיוגברי אבנים טובות ומרגליות שהם ל' על ל'

וחקוק בהן עשר ברום עשרים אמר להו הנני למאן אמרו ליה שעתיד הקב"ה

להעמידן בשערי ירושלים אתא לקמיה דרבי יוחנן אמר ליה דרוש רבי לך נאה

לדרוש כאשר אמרת כן ראיתי אמר לו ריקא אלמלא ^(א) (לא) ראית לא האמנת

מלגלג על דברי חכמים אתה ^(ב) נתן ענינו בו ונעשה גל של עצמות מיתיבי

¹⁵ ואולך אתכם קוממיות רבי מאיר אומר מאתים אמה כשתי קומות של אדם

הראשון רבי יהודה אומר מאה אמה כנגד היכל ובתלוי שנאמר ¹⁶ אשר בנינו

בנטיעים מגודלים בנעוריהם בנותינו כזויות מחוטבות תבנית היכל כי קאמר ר'

יוחנן לכווי דבי זיקא ואמר רבה א"ר יוחנן עתיד הקב"ה לעשות שבע חופות

לכל צדיק וצדיק שנאמר ¹⁷ וברא ה' על כל מכון הר ציון ועל מקראה ענן

יומם ועשן ונוגה אש להבה לילה כי על כל כבוד חופה מלמד שכל אחד

ואחד עושה לו הקדוש ברוך הוא חופה לפי כבודו עשן בחופה למה אמר

רבי חנינא שכל מי שענינו צרות בתלמידי חכמים בעולם הזה מתמלאות

ענינו עשן לעולם הבא ואש בחופה למה אמר רבי חנינא מלמד שכל אחד

ואחד נכוה מחופתו של חבירו אוי לה לאותה בושה אוי לה לאותה כלימה

כיוצא בדבר אתה אומר ¹⁸ ונתתה מהודך עליו ולא כל הודך וקנים שבאותו

הדור אמרו פני משה כפני חמה פני יהושע כפני לבנה אוי לה לאותה בושה

אוי לה לאותה כלימה אמר רבי חמא ^(א) (בר) חנינא עשר חופות עשה הקדוש

ברוך הוא לאדם הראשון בגן עדן שנאמר ¹⁹ יבעדן גן אלהים היית כל אבן

יקרה וגו' מר זוטרא אמר אחת עשרה שנאמר כל אבן יקרה אמר רבי יוחנן

וגרוע שבכולן זהב דקא חשיב ליה לבסוף מאי ¹⁹ מלאכת תופיך ונקביך

כך אמר רב יהודה אמר רב אמר לו הקדוש ברוך הוא לחירם מלך צור כך

נסתכלתי ובראתי נקבים נקבים באדם ואיכא דאמרי הכי קאמר כך נסתכלתי

וקנסתי

והנהניא

והנהניא

והנהניא

והנהניא

והנהניא

והנהניא

והנהניא

והנהניא

והנהניא

והנהניא

והנהניא

והנהניא

והנהניא

והנהניא

והנהניא

והנהניא

והנהניא

והנהניא

והנהניא

והנהניא

כדכד. אבן טובה וכן שמה,

שמשותך. תלונות שהשטם

זוחם כסם, כמו (הלים פס

שטם ומנן שית שטם שטם

(סנהדרין פ, א): [גון חומה

(סנהדרין יג, א) **לאבני אקדח**.

שקביה חוקקן כצמקתה עד

שחוקק בזה עשר ברום

עשרים (סנהדרין פ, א) **כל של**

עצמות. שמה, דלמס שמה

נעשה גל של עצמות (סנה) א:

כמה שנקב בשור ופל מומן

הרבה (שבת טז, ד).

רבינו גרשום

קניגא. מלחמה: שנאמר

התמשוך לויתן בחכה,

כלומר כך אמר לו

הקבי"ה לאיוב וכי אתה

יכול למשוך לויתן בחכה:

ובתבל חשקיע לשונ.

כמו שעשה ע"י מלאכי:

כמורקחה. דבר שמת:

עושה תלמים בים. ששוא

שוטה מכאן התלם גדול

מצד אחד שאינו שוה:

שנאמר ואחריו יאיר נתיב,

כלומר נראה נתיב של

ים שהוא שוה: ציצל,

יל קמיע. דבר הנקשר

ותלוי על צוואר: אמר להן

הקבי"ה כדון וכדון. לרבי

אקרי כדכד כלומר כדברי

זה וזה משוהם וישפה

יהיו מחוקקים: וחוקק בהן

עשר של רוחב ברום

עשרים. כדי שיכנסו ויארו

באותה חקיקה כמו שעושין

בתחת והכי משמע ליה

עשיו: כביעתא דציצלא.

כביצה של עוף [קטן]

(שדוהה לימה): קוממיות

כשתי קומות. כשתי קומות

של אדם הראשון שמיטנו

הקבי"ה עד מאה אמה,